

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, F6ies, candu concedu ajutoriele. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe une anu séu 40 doideceri, or 8 galbini mon. suat6ria. Se prenamera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorba mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 64.

Brasiovu, 26/14 Augustu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Cine se merge la aratru si care se siede la m6s'a verde?

Pe la inceputulu lui Iuliu a. o. fiindu vorb'a despre cursulu reu alu judecatiloru, despre lips'a securitatii de averi, cum si de lips'a creditului si baniloru, „Korunk“ in Nr. 81 afl'a cauz'a acestoru rele in — schimbarea roleloru, despre care apoi scrie din cuventu in ouventu acestea:

„Nu pentruca n'anu avé judecatori capaci si 6meni nascuti spre a fi administratori politici, oi pentru ca precum amu disu, evenimintele intrevenite au impartitu rolele asié, in catu aceia, carii aru trebui se administre, ara fi sémana, aceia carii aru trebui se judece administra mosii; acolo unde ar trebui se siéda pe scaunu barbatulu matoru, siéde numai unu june; acolo unde ar trebui se siéda omu bogatu la m6s'a verde siede altulu fara nici o posesiune, eara acolo unde ar trebui sesi ridice ouventulu 6meni independenti, biocratulu privesce in nepasasare decursulu lucrurilor; asié, pentruca partea mare a intielegintiei prin cursulu timpuriloru e oadiuta si rapedita afara din acea cariera, pentru carea se pregatise 6recandu. — Se cugetamu numai seriosu la lucru si noi vomu pricepe, ca bub'a cea mai mare a Transilvaniei se trage din confusiunea roleloru. Nu mai dorimu noi, cá fiulu cetatiénului se nu póta nainta mai susu de catu pana la secretariu, ca unu Farkas Sándor se fia silitu a privi rangulu de concipistu de unu non plus ultra; ci cá se decida despre proprietate spirituala, acésta oricum este o abnormitate, in catu nu e cu potintia cá se nu dorimu a esi din acésta situatiune, in care rolele s'au impartitu pe intemplete.

Este si de prisosu a mai spune de unde vine acésta anomalia. Este de ajunsu a memora ca intre noi sunt de aceia, carii au parasitu deregatoriile publice in 1834, ear' altii in 1847 si altii in 1848 si earasa carii s'au retrasu in 1861 si de atunci nu s'au mai intorsu la ele. Lips'a de atatea poteri neintrebuintiate s'ar simti inca si in alte tieri. Si cum se nu ésa afacerile Ardélului din lini'a loru, candu aici pracs'a trebiloru publice in parte mare o au acei 6meni, carii acum se tienu departati din campulu luptei si sunt siliti a'si subtrage poterea si calificatiunea dela afacerile publice. Acésta nevoia din laintru o póte pricepe numai acela, carele judeca despre lucruri de apr6pe si fara tiénere de parte. Deci tocma pentru aceea traga Ardélulu ori si ce din acésta impaciuire, atata totusi in totu casulu va trebui se traga, ca fiacare oapacitate va priimi rolele acelea la care este chiamata, pentruca situatiunea de acum nu se póte consolida.

Intemplete cu Ardélulu orice: se punemu ca i se va denumi unu altu cancelariu, séu oa elu se va uni —, déca acelu barbatu va chiama cativa barbati de incredere, mai nainte de a incepe la lucrarea sa cea grea, se va convinge cumca in Ardélu nevoia cea mai mare sta in aceea:

Cumca partea mare a intielegintii este aruncata in alta pusetiune, eara nu in aceea pentru care ea insasi are atragere, calificatiune si pusetiunea avila;

cumca la o parte mare din aceia, carii se afla in deregatorii publice, inca nu li s'a venitu acelu cercu de lucrare, pe care l'ar fi alesu elu siesi.

Din pusetiune abnorma cá acésta nu póte urma altu ceva de catu ruinare, déca aceeași va tiéné mai multu.“

Asié scrise „Korunk“ inainte de acésta cu siese septemani despre situatiunea Transilvaniei, séu spunenduo mai pe facia: Asié isi descoopere „Korunk“ dorinti'a de a departa din functiunile publice pe aceia carii le ocupa de patru ani inc6ce si a le da boieriloru de nascere. „Korunk“ recomanda cititoriloru se'i ca se cugete seriosu asupra situatiunii de astadi, se o judece fara tiénere de parte si voru afla ca elu spune adeverulu.

Credemu ca „Korunk“ nu va trage la indoieála cugetarea

n6ste seri6sa asupra lucrurilor; eara in catu pentru sistem'a de astadi si pentru portatorii ei „Korunk“ nu va demustra subscrisului nici cu o iota, ca elu ar fi fostu vreodata administratorulu ei si inchinatorulu portatoriloru aceleiasi. Tocma din col6nele acestei foi cum si unele din „Concordia“ adeverescu pe deplinu, pana la ce mesura noi amu doritu esirea din acésta situatiune. Si cine a laudatu vreodata acésta situatiune si totu cursulu acesta alu administratiunii publice din Transilvania? Diet'a din anii 1863 et 64 de siguru ca nu, ci tocma din contra dieta la nenumerate oasiuni deohiará in audiulu tierii ca totulu trebuie reorganisatu din temelie. Eara portatorii sistemului? Se fimu si in acésta privintia drepti, se ne tiénemu strinsu de adeveru. Portatorii sistemului aplicate in Transilvania din Noembre in incepu alu an. 1861 au dechiaratu din capulu locului, ca aceea reforma ad6ru este numai provisoria, transitoria, de joi pana la apoi eara in Iuliu 1863 au midilocitu dela corona caeva propusetiuni regesci si proiecte de lege care avé de scopu a prefaca sistem'a din temelie ei. Intre acéste propusetiuni numeramu: impartirea tierii, organizatiunea totu a justitiei si administratiunii, coregerea patentei urbariale, apararea poporului de impilari, ridicarea creditului prin infiintarea unei bance ipotecarie scl. scl. Din gurele portatorilor de sisteme amu auditu nu odata dicunduse bancu: Asié precum merge se mai póte. Este inse cu totulu alta intrebare, déca portatorii sistemului ce sta se cada aru fi voitu a o vedé pe aceeași prefacuta in cea propusa de redactorulu susu numitului diariu ungurescu. Noi inse din partene o spunemu verde si fara picu de reserva, ca nici relele de care bolesce Transilvania nu le aflamu acolo, unde i se pare altu K. L. ca le a aflatu, precum si ca dela pers6nele pe care propune densulu a se chiama dela aratru, dela administrarea mosiiloru la tribunale, la m6s'a verde, nu amu asteptatu niciodata mantuintia tierii si nu o asteptamu nici in celu mai deapropé viitoru, nici credemu ca aceia se fia in stare de a intruduce vreodata o sistema mai buna decatu au fostu t6te sistemele, sub cate au gemutu tier'a dela 1848, eara 6meniloru cati au mai remasu in viétia din anii 1834, 1847, 1848 inse retrasi dela afacerile publice precum o marturisesce inse „Korunk“, le denegamu orice capacitate si calificatiune de a mai administra, si guberna acésta tiéra si a face dreptate poporului; de ale carui simpathii ei in dilele loru isi batusera jocu si asié ilu departasera dela sinesi. In catu pentru 6menii din 1861 apoi au n'amu vedintu cu totii, ca afara de oativa oeilalti facura celu mai stralocitu fiasco ou administrarea loru! De altumintrea „Korunk“ nu'si pregete a lua in mana schematismulu regimului desfiintiatu in Apr. 1861 cum si celu tiparitu in Clusiu la 1863, faca 'si din ele doua liste comparative, pentruca se cun6sca prea usioru, ca sub sistem'a ce mai sta pana in acestea minute majoritatea personalului va fi din cei remasi in functiuni dela 1861 adica din dilele cancelariului Kemény, eara minoritatea consta din asié numitii birocrați remasi de sub sistem'a absolutistia; eara apoi numerandu pre toti functiunarii mari si mici dupa natiunalitati, vei afla majoritate departe precumpanit6re din natiunea magiara - secuiésca, dupa care va urma indata cea sasésca, eara cea romanésca va fi neasemenatu mai reu reprezentata atatu cu ampoiati „de legea noua“ catu si cu de cei „din legea vechia“.

Inse „Korunk“ pretinde cá functiunarii publici se posieda averi. Fórté bine. Aci se luamu schematismulu tierii din an. 1842 séu 1847 alaturea cu celu din 1863. Se incepemu apoi dela capii Dicasterialoru mai inalte si se mergemu treptatu in diosu pana la szolgabirai. Cine va indrasni a intreba dupa averile baronului Sam. J6sika si dupa ale grafului Fr. Nádasdi, dupa ale grafului Jos. Teleki si grafului Ludov. Foillot de Crenneville magnatu din Ungaria? Cine au fostu presiedinte alu tablei reg. pana in 1848 si cine este astadi? Si nu cumva consiliarii dela cancelaria curtii si cei dela gubernu magiari si sasi sunt nisce sarantoci? Déca cumva

funcționarii romani mai nalti din dilele noastre posedu averi si cate? acésta credu ca se va adeveri in cateva septemani séu luni. . . — Eară amploiatii subalterni séu asié numitii solgabirai etc.? Hm, ne-ar placé fórte déoa cineva ar face unu censu acuratu cá in Rom'a antica de averile acelei multimi de candidati carii astadi astépta cu setea cerbului cá se apuce locurile cestoru de acum. Si cine au fostu roguve solgabiraii, comisarii rectificatori, asesorii de sedria, scriitorasii din comitate pana la 1848? Au fostu in casulu celu mai bunu ómeni s a r a c i, carii abié facusera cursulu de dreptulu patriei pe unu anu in vreunu colegiu de alu reformatoru, eară in alte casuri nenumerate ei se alegea la inriurintia si pretensiunea boieriloru protipendati (grafi, baroni) din epistatii (deregatorii), samesii (számartó) si chiaru din lacâii (inas) carii siedeă pe capr'a caretei, séu stá indereptulu bata-rului figurandu in livrea gulerata si intiortiolata; — o e dreptu, toti acei jupani si domni se tragea din cate o familia de boieri, inse cei mai multi de boieri opincari, séu precum le dicea poporulu: nemesi de o casa, cersitori de siése. Nu cumva „Korunk“ are potta cá se'i scriemu unu capitulu si despre integritatea si onestatea acelu ómeni, carii avendu platisióra anuala de 50 multi 100 fl. m., trecea de nisce tandale, si mamaligari ticalosi, déca nu era in stare de a'si imulti venitululu anuala celu mai pucinu la oate un'a miie fiorini m. c.? Cu acésta ocaziune protestamu, in contra oricarei presupuneri, cá cum noi cu acestu felu de reflexiuni amu cugeta se nédedim séu tocma se coperimu asemenea savoir vivre ale unora din dilele noastre, ci voimú numai se aratamu, ca marfa ce voiesce se nio de „Korunk“ in schimbú nu este de priimitu, pentrucă tótă astépta cu totulú altuoeva.

Diuaristiceii place a distingé intre amploiatii po-recliti si birocrati intre funcționari numiti demnitari, Dignitarii; Würdenträger, despre carii se presupune ca aru sierbi fara plata? La acésta cestiune vomu reveni cu alta ocaziune. —

Ceea ce amu disu despre averile materiali ale candidatiloru dlui K. L. voimú se se intieléga si despre intielégitia.

Nu domniloru, reulu releuru nu este nici decum acolo unde 'lu canta „Korunk“, ci elu se vede pe faacia, cu totulú airea. Ne'ncrederea omoritóre domnitóre in aceste natiuni, confusiunea babilonica in legile codificate, lips'a de legi chiare, bune, salutaré, lips'a de barbati geniali si neinteresati, carii se scia alege grauntiele din spulberu (pléva) si se asiedie pe fiacare omu la loculu seu, nebun'a pornéla de cativa ani de a totu face la politica mare si a nu ingriji de nevoile tierii, acestea sunt bólele, ciuma, coler'a, gangren'a, luparea de care sufere tiér'a; eară acestea bóle se potu vindeca in stadiulu in carele au ajunsu ele numai pe calea legislativa. G. B.

Limb'a caus'a despretiurei.

Solnocu 14 Aug. (Estractu.) Intru adeveru ca a-si avé se-Ti scriu multe de pe aci, ci in incurcatur'a acésta politica nu sciu, firearu mai consultu, cá se padiesca omulu tacerea, séu espunenduse multoru neplaceri se descopere publiculu multe fapte nelegali, destulu ca fratii magiari pe totu momentulu astépta cu nerabdare repasirea Transilvaniei cu 17 ani indereptu si introducerea in tóte formele a magiarismulu proiectatu, ne fiendu nece decatu multiamiti cu oelu de acum, cu tóte ca pe la noi numai dupa nume se diferece, in fapta inse esiste si acum, ca-oe remanendu numai la legea despre eualitatea oeloru trei limbi a le tieriei, vedemu cu dorere, ca ea nu se padiesce nece de aceia, sub acaroru influentia s'a facutu, vedemu chiaru dela locurile mai inalte *) in contra legéi, pe rogari romanesce resolutiuni séu nemtiesci séu unguresci, numai nu romanesce **) de unde apoi atari

*) Dela **tabl'a regésca** am veditu si inca cu dorere si indignatiune, care e latita si preste tóta tiér'a, ca vinu resolutiuni magiare pe instantie romanesce, acte romanesce, procesu portatu de advocatu romanescu, si apoi resolutiunea tramisa la oficiolatu romanescu, care neci ca pre sci magiarese, si bietulu omu veni in Brasiovu se intrebe, ce resolutiune a primitu. Asta e pre multu, pre mare despretiure de lege, de auctoritatea ei si de auctoritatea sanctiunei ei! R.

) Candu avemu **articulu de lege sanctiunatu de monarchulu si tramisu la tóte jurisdictiunile cu mandatu, cá se se observe cu tóta acurateti'a: apoi toti cei ce nu observéaa acésta lege sunt **calcatori de lege** si dau celu mai mare scandalu publicu, ca se arata atatu de

lucruri venindu in diosu la noi si trecundu prin mai multe canale dau celoru mai miei pintenu de a face asemenea. — Eca o causa pentru ce dela inceputu am disu ca nu scie omulu se taca séu se sbere in lumea lata. (Se sbere in contra calcarii legii! si se nu taca neci mutulu in dungi. R.)

In 8 Augustu a fostu in Desiu o espusatiune frumósa de épe bune de prasile cu mandiu cu totu dela 7—4 ani, si de mandie de trei ani ne prinse inca la hanu séu ne stricate inca, si s'au impartitu 85 galb. auri cá premia pentru epele si mandiele cele mai bune ei 17 medalie de argintu.

Premiele s'au impartitu mai tóte la arendatorii magiari carora le suride mai bene sórtea spre a poté griji de asemenea anemali, unu premiu de 5 auri a venitu si pentru unu romanu Dlu Teodoru Brehariu dela Minteiu Gherlei, si dintre 7 medalie cu incriptiune romanésca, 6 leau capetatu romani, ér' alu 7-a ne mai fiendu altele magiare ori nemtiesci i-a venitu unui premiatu magiaru si a fostu caus'a multoru risuri, óre cum cu despretiu si din partea unoru persóne respectabile. Óre candu vomu invetia a ne stima imprumutatu!

Sibiu 23 Aug. Astadi sosira aci Présantia S'a episcopulu Aradului Procopiu Ivacicovicu, fiendu intempinatu cu onórea cuviintiósă din partea personalulu metropolitano. Acésta visita e fórte momentósa din punctu de vedere nationalu, pentrucă ne aducemu amente, catu de mari ne erau dorintiele de a ne vedé odata uniti celu pucinu bericesce, déca sórtea nu ne-a concesu a ne uni politicesce. Momentulu acest'a e momentu de bucuria pentru toti romanii, ca elu e inceputulu emanciparii romaniloru din Ungari'a de legea gr. or. de suptu impilatóri'a suprematia a besericeii serbesce.

— Despartimentulu guvernulu r. din Sibiu se va stramutá pe la inceputulu lui Sept. la Clusiu, ér' presidiulu dupa „Tel. rom.“ cam pe la diumetate Sept.

Blasiu. Spre a convinge pe DD. contributori publicamú **Computulu** despre starea fondulu pentru ajutarea scolariloru din Blasiu in casu de morbu.

La cele publicate in Gazeta Nr. 23 din a. c. sunt a se adauge:

nepasatori catra legea tieriei si auctoritatea imperatulu, care a sanctionatu tóte trele limbile patriei noastre, cá **limbe**, ce se potu intrebuintia in tocma de oficióse. Deci, déca acestu articulu nu se observéaa, atunci numai noi romanii oficiali si neoficiali portamu tóta vin'a, ca nu pretindemu observarea lui, ca nu tramitemu resolutiunile magiare si nemtiesci, date pe petitiuni romanesce, indereptu, pretindendu observarea legii calcate. Altufeliu de ce folosu ne-au fostu atatea lupte, déca acum suntemu atatu de mamaligosi, in catu se ne pese de persóne séu sirete séu uituce séu de cele ce dór' ne si punu la proba, ca cum ne scimú noi apará dreptulu, care 'lu avemu in mana. Solidaritate, fratiloru! solidaritate si éراسi solidaritate intru apararea drepturiloru, ce le avemu sanctionate!!! A observá cineva legea tieriei si a pretinde dela origine observarea ei, e cea mai nobila virtute cetatianésca, e celu mai bunu patriotismu, e cea mai distinsa lealitate catra tronul, catra monarchulu sanctionatoriu de lege; pe candu indiferentismulu si nepasarea apararii legii ne va despoiá de tóta demnitatea, de tóta stim'a, chiaru inaintea celoru ce ne punu la proba. Dar' **vatemamu si auctoritatea Imperatulu**, care nea sanctionatu legea si ne desbracamu de tóta demnitatea ce trebue se sio sustiena o natiune investita cu dreptu atatu de importantu si de neaperatu pentru a si conserva viati'a sa politica nationala in nivela cu celelalte natiuni sorori coegale. Se ne deschidemu ochii, ca numai rigurositatea intru apararea dreptulu de limba ne póte tiené la mas'a egalei indreptatiri. Nu ne vomu pretinde noi respectarea limbei, atunci se scimú cu toti oficiali cu totu, ca vomu remané pe strate. — Am scrisu chiaru si la Maiestate romanesce din principiulu legii si alu dreptulu numai, si altii se comacésca pe Schwarz si Fekete lepadanduse cá jud'a de principiulu limbii, a carui santa observare o reclama intre plansete si desperare natiunea dela cei, ce agésa pe contulu ei si o sarutu cu sarutare vicléna?! Dreptulu se apara chiaru si cu viati'a! Si cine sufere caloarea lui pentru ver-ce privintia, acel'a nu mai e demnu de densulu. Odata si se vedimú cu totii, ca nu mai potemu suferi calcarea legii patriei; si de aici incolo se pretindemu cu cea mai mare scrupulositate si energia observarea art. de lege pentru limbe, ca altufelu vomu cadé victima despretiului si batujocurei publice. Dixi et, si non corpus, salvavi animam! R.

1. Numele incurse de atunci si pana la inchiiarea anului scol. 1864/5. Aceste sunt a) contribuii la balulu dela Trei Santi: din Gherl'a dela Rsmii DD. Mac. Popu, prepositu si I. Anderco, canonicu, dela DD. I. Popu, par. Teutiloru de diosu, si L. Huza, not. cons., cate 1 fl. = 4 fl., — din Osiorheiu dela D. negociatoriu Ios. Fülep „contribuii la balu“ 12 fl. v. a. — b) dela o judecatoria deleg. in Blasiu 4 fl., sustratulu unui procesu la propunerea D. jud. N. Barba daruitu de litiganti acestui fundu.

Preste totu au intratu 20 fl. v. a. pentru cari se aduce multiamita publica la toti DD. contributori.

Acesti 20 fl. adaugandu-se la statulu activu din 3 Mrtiu resulta 326 fl. 50 cr. v. a. si 1 galb.

2. Spesele fundului in 21 pusetiuni facu 73 fl. 18 cr.

Deci pre an. v. se strapunu 253 fl. 32 cr. si 1 galb. Blasiu 22 Iuliu 1865.

Administratiunea fundului prin I. M. Moldovanu, prof.

Cetatea de balta 15 Augustu. Onorata Redactiune! Latindu-se diferite vesti defaimatöre asupra unor ablegati ardeleni la senatulu imperialu in Vien'a, dupa ce m'am reintorsu in patria, amu intielesu, ca si asupra persoanei mele s'au intinsu astfelu de faime, — si anume: ca eu asiu fi avutu in Vien'a o cërta cu unu pazitoriu intr'o gradina publica, eara dupa alta versiune — cu unu kelneru intr'o öspetaria, — dupa o a trei'a faima: cu unu rivalu in prateru etc. — si cumca eu asiu fi palmuitu pre cine-va, séu asiu fi fostu eu insumi insultatu de catra unulu din acesti'a — atribuindu-se totdeodata acestoru afere diverse motive si anse.

De si din modulu si versiunile, cu care s'au latitu sustinsele faime, se póte vedé indata, ca acele sunt calumnie tendentiöse: totusi, fienduca eu amu fostu, sunt si voiu remané totudeun'a jalusu pentru pastrarea reputatiunei mele, me vedu constriusu de a dá urmatörea

Declaratiune.

Cumca eu nici in Vien'a, nici intr'altu locu, n'amu avutu nici o cërta, cu nici unu pazitoriu de gradina, cu nici unu kelner, cu nici unu rivalu seu cu altcine-va, — cu atat'a mai pucinu mi s'a intemplatu, se fiu palmuitu eu pre oineva, séu se fiu fostu eu insumi maltratatu de cine-va. — Cumca nici causa oatu de mica, nici ansa catu de departe n'amu datu, din care se se fia potutu macaru deduce astfelu de faime. —

Cumca asiadara tóte acele vesti latite asupr'a mea sunt neadeverate, sunt numai scornituri, sunt calumnie.

De aceea amu si curagiulu de a dechiará pe facia de ömeni la si si infami pre toti acei'a, cari au scornitu si mai scornescu asupra mea astfelu de minciuni.

Onorat'a Redactiune a „T. R.“ si tóte diurnalele patriotice sunt rogate a dá publicitatii acésta a mea dechiaratiune. Cetatea de balta in 15 Augustu 1865.

Ioane cav. de Puscaru.

UNGARIA. Pest'a 20 Augustu. Serbarea dilei s. Stefanu, primului rege alu Ungariei, s'a strafornatu estu tempu intr'a serbatöria in tóta puterea cuventulu nationala. In Bud'a pontificá primatele cu parada de 2 bataliöne. Primatele dede o dinea stralucita pentru magnati. La 12 öre dela reduta pornira 50 de reuniuni de cantareti in paduritia. La 6 öre concertu monstruosu. O multime de poporu peste 60.000 erá spectatöria, si candu se straportara osamintele man'a s. Stefanu din capela cetatiunei in beseric'a parochiala, inca se aflara peste 50.000 de persóne, ce au concursu din tóte partile Ungariei.

Trebue se marturisimu, ca simtiulu nationalu intre unguri se nutresce si cultiva chiaru si prin cele besericesci; ei au in **cantarile** de tóte duminecile invocarea patrönei Ungariei in simtiu nationalu: cá se nu uite poporulu magiaru dela eternitatea vietiei. (Magyar népedröl, örökségedröl, ne felejtkezzél el etc.) si acum si inaltia si serbatörea s. Stefanu la serbatöre nationala. Unde e santulu romaniloru nationalu? **Unde** se afla intre cantarile besericeii lui cuventulu „romanu“, cá se se róge romanulu si pentru fericirea poporului seu? Ast'a se fia disu, pentrucá respectivii se introduca si in beseric'a romana unu asemené imnu, care se invöce eternitatea vietiei natiunii s'ale, desteptandu prin aceea amörea natiunii si simtiulu comunu pentru fericirea ei, cu simtiulu deaprópelui! — Patronulu natiunei romane es. Georgiu, care e armatu cá marte dieulu, se póte lauda si cu unu impu nationalu respectivu. —

Mesura fara epitetu. — Inaltulu consiliu r. de locotienintia alu Ungariei a sistatu oursulu practiculu pentru docintii comunali rom. tienendu in Aradu, din aceea cauza,

ca nu s'a potutu capatá o incapere, in care s'ar' fi potutu tiené instruirea in tempu de 3—4 septem. ou 300—400 de individi. Asteptamu dela respectivi se si dè judecat'a, déca acésta mesura are fundu de a se mesurá. —

— Diurnalele magiare, si mai vertosu „Hon“, diurnalulu resolutionistiloru nu póte concepe diet'a Ungariei fara precederea intregirii ei. Ardélulu trebue chiamatu la diet'a din Pest'a, dice „Hon“, si cu o lovitura se voru delaturá tóte dificultatile. Apoi diet'a dela Pest'a facia cu sasii si romanii va avé ou buna séma mai multa privintia, decatu o dieta dela Clusiu. Altufeliu actiunea constitutionala a dietei Ungariei se face neposibila fara intregirea dietei. —

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a 22 Augustu. Serbatörea constitutiunii monarchiei austriace, care se tienü in diu'a nasterii imperatului in Prater, gradina publica populara, intruni unu numeru de poporu peste 200,000 nu numai din Vien'a, ci mai din tóte partile imperatiei. Se intielege ca totu felulu de productiuni, spirituale si artistice, fura urmate si de unu banchetu infricosiatu, in care toastulu redicatu de catra Dr. Zeliuka, primariulu comunei Vienese pentru Mai. inca se telegrafá la Salzburg, unde se aflá Mai. Sa pentru italnire cu regele Prusiei in caus'a dano-germana, de unde Mai. prin c. Crenneville le retramise multiamita, care responsu aduse in entusiasmu nespusu pe Vienesi, in catu sér'a se iluminase tóta gradina publica, chiaru si cu transparente; si bandele de musica numai pe la mediulu noptii se reintörsera in Vien'a.

Conferintia magnatiloru chiamata la Vien'a in caus'a noului sistemu s'a tienutu in 17 Aug. si afara de ardelenii si ungurenii chiamati anumitu se aflá dé facia si min. prim. Belcredi si c. Mailath. Nu se sci nemicu despre resultatu decatu ce respira diurnalulu „Debatte“ intrunu art. intitulatu „Zur siebenbürgischen Frage“, unde canta si descanta cantilen'a dela 1848, legea de alegerea dela 1848 si acolo o intrunire a revisiunii, ce nu se concesse la 1848, fiendu cu totii laolalta. Er' pentru sasi si romani in cestiunea ununii se li se dè deplina paritate facia cu ceilalti membrii ai dietei Ungariei, dar' alta dieta in Ardélu se nu se mai faca, pentruca presedintele dietei dela 1848 incheiasse diet'a cu cuvintele: „Eu incheiu cu acést'a cea din urma dieta a Transilvaniei“, déca inse acést'a nu s'ar' poté, oi compromisulu intre natiunile Ardélului ar' trebui se se mai pertractese intr'o dieta, atunci magiarii numai asia voru tramite la acea dieta, déca propunerile se voru face pe basea legiloru din 1790 si pe basea legii de alegere din 1848 si o dieta cá acést'a voru privi-o ei de constitutionala. Astufeliu de compromisulu va fi fostu póte obiectulu acelei conferintie. —

— Toema primimu si scirea, cumca comesulu natiunii sasesci C. Schmidt pornesce in 25 la Vien'a si „H. Z.“ simtiesce, cumca si Esc. S'ale DD. metrop. Conte Sterca Siulutiu si baronu Siaguna sunt chiamati la Vien'a, er' Esc. S'ale br. Kemény si c. Miko s'ar' fi reintorsu.

— Representantii orasiului Deesiu, precum si camer'a comerciala si industriala din Brasiovu au tramisu adresa de incredere si gratulare noului cancelariu c. Haller.

Cronica esterna.

Afara de serbarea cea mare a evolutiunii floteloru francesi si englose la Cherbourg cu banchetele cele plene de cordialitate, mai trage luare amente a diurnalisticeii numai oalatori'a imp. Napoleon, cu imperatés'a la Arenenburg, si proiectat'a loru intalire cu regele Prusiei, care in 21 si in 22 se aflá cá öspe alu Mai. S'ale imp. nostru la Salzburg si Ischl. Loculu intalnirii va fi Baaden.

Revista diurn. despre revolt'a din Bucuresci.

ROMANIA. Precedentiele rescölei din Bucuresci le oetimu in mai multe corespondentie in diurnalele din Vien'a, anumitu in „Debatte“, diurnalulu aristocraticeii conservative a magiariloru cu datu Bucuresoi 11 Augustu se scriu urmatöriele: „Introducerea monopolului de tutunu, care are se intre in putere poimane ocupa aici tóte animele cu celu mai viu interesu si sternesce o nemultiamire si o iritare atatu de mare intre poporu, in catu dupa cum se scrie diurn. oficiosu „Gen. Cor.“ e téma de prorumperea unei rescöle. Neguitoriarii navalescu la consulatu cu deosebite rogamiinti pentru scutintia si ajutöria; totusi nu se póte mediuloii intre deosebitii reprezentanti ai poteriloru o mesura unanima pentru protectiunea proprietatii suditoru sei. Consululu franciosescu si celu englesescu nu voira a se alaturá la unu protestu comunu (in contra introducerii monopolului, care e cauza interna! pentruca ei dicu, ca cestiunea monopolului nu atinge intru nemicu interesele anglice si france; consululu rusescu se multiamesce a dá dreptu neguitoriloru de suptu protectiunea s'a, cá se nu dé tutunulu regimului de aici, ci

sigilându-lu se-lu asiedie in depositórie, cá mai tardiu se-lu póta esportá; totusi nu le póte dá dreptulu a-si vinde aici cantitatile ce le au in mana. Regimulu prusianu din privintie mai inalte politice nu face nemicu pentru interesele numerosiloru sei suditi si clienti din legatuinti'a vamala, ci ii lasa in man'a sortii, numai agentulu austriacu, insarcinatu de regimulu seu, a redicatu unu protestu pré decisu pentru apararea suditiloru austriaci, in care se pretinde, ca regimulu moldo-valachu se platésca cu bani gata dupa pretiulu lui tutunulu luat dela ei. Fienduca protestulu acest'a remase ocu, regimulu de aci cu greu va luá vre-o privintia la elu.

Cu datu 12 Aug. se scrie lui „Gen. Cor.“ din Bucuresci, cumca se pare, ca regimulu érá informatu, cumca e amenintiatu de o rescóla seriósa, pentruca elu luase cele mai energice mesuri a intempiná prorumperea revolutiunii. O parte din garnisóna érá consemnata in casarme, alta parte se asiedia la bariera. In tóte stratele de capeteni'a stau posturi de do-robanti si patrole numeróse crucescu prin ele, tunurile stau de 48 óre cu caii prinsi si cu ladile plene de cartace. — Astadi demanétia se aflara placate pe strate, care in vinu iá pe prefectulu de politia, cumca a provediutu cu arme o banda de 400 barbati si i-a pus sub comand'a celoru mai faimosi lotrii, spre a depradá orasiulu si a dá semnalu la omoru si versare de sange. Toti consuli primira scrisori anonime de acel'asiu cuprinsu, in care se róga se se intreputa la regimu pentru sustinerea ordinei.“

„Wiener Abendpost are scrisóre din Bucuresci cu datu 15 Aug., care anuncioa, ca lupt'a pe strate n'a fostu pucinu insemnata si s'au facutu multe arestari in parte si de personalitati mai insemnate d. e. Rosetti. Se crede, ca o conjuratiune a premersu miscárii si introducerea monopolului de tutunu a fostu numai unu pretecatu esterioru. Resvretitorii se afla in man'a justitiei si principele Cusa a pornitu dela Ems spre casa. (Alte diurnale dicu, ca se întóroe dela Parisu.)

Miscarea in principatele dunarene dupa „Debatte“ a fostu prognosticata de mai multu tempu si érá se devina la o prorumpere deplinita. „Debatte“ se vede, ca are multi reportatori din tóte partile Romaniei, pentruca asia scrie in Nr. 227: Repórtele, care ne stau dinainte despre intemplantile, a caroru scene erau mai multe locuri din Principate si mai de aprópe Bucuresci (Debatte soie si ce nu s'a intemplantu in Romani'a, pentruca despre alte rescóle din Craiova, Iasi, si alte locuri numai diurnalele vienesse vorbescu, ér' acelea sciri se demintira chiar' si prin telegrame dela Parisu R.) sunt cu multu mai defectuóse, decatu cá in momentulu acest'a se-si póta da cineva judecat'a despre estensiunea, importanti'a si perspectiv'a acestoru miscari; inse ori-ce omu preceptoriu vede, ca starea Moldo-Valachiei a adiunsu la acela punctu de culminatiune, unde mai nu se mai póte incungiurá o latita sguduire a starii presente si a tuturor relatiuniloru de statu.“ Apoi inoepe diurnalulu meu aristocraticu magiaru a imputá principelui, ca a vatematu simtiulu de dreptu alu natiunii prin parodi'a renumitei resturnaturi de statu din 2 Dec. 1851; ca a atacatu intr'unu modu arbitrariu drepturile de proprietate ale boierimeii celei plene de influentia, fara a-si fi castigatu amórea cetatieniloru si a agricultoriloru; ca cochetá cu aristocratiu, candu vrea se infrene democrati'a si se incordá a intinde man'a la acést'a, candu vrea se deochiasse aristocrati'a; ca administratiunea lui a fostu neresponsabila; cu tóte acestea a facutu cele mai mari pretensiuni dela pung'a poporului, si interesele lui materiali le-a parasitu, si spre a implé cup'a a vatematu neintreruptu poterea suzerana si poteriile protectóre, care i-au castigatu tronulu. Elu a vatematu pe Rusi'a cu procederea in cestiunea bunuriloru monastiresci si a vatematu pe celelalte poteri prin pretensiunile s'ale, care neci odata n'au luat privintia la respectarea tractatelor. Debatte pune tóta vin'a pe principele si pe diplomati'a européna, facundu-i responsabili, ca de ce au lasatu se se desfasiure starea de astadi a Romaniei, care si dealtumintrelea nu póte sustá decatu, numai pana va trai Cusa, pentruca numai pe tempulu a cest'a s'a pronunciatu si s'a recunoscutu uniunea. (Paserea malaiu visésa.)

In fine luandusi unu aeru de oraoculu piticescu dice, ca poteriile protectórie au o problema seriósa si importanta de a delaturá astufeliu de stare, care nu se mai póte sustiené si care privindu la multimea materii aprindietórie in resaritul Europei trebuie se periclitese pacea generala. „Nu e problem'a nóstra, dice mai incolo Debatte, a desfasiurá aceea, ce

trebuie se se intemple, in se a t a t'a soim unoi, ca ceva trebuie se se faca (!) si inca cu intetire“, ér' nu cu frica si témaditate. — Cestiunea orientala nu se va face ardiétória, déca se va restitui pacea si ordinea in Romani'a incopciandu ér' la continuitatea de dreptu, care s'a despretiuit'a sol. Adeca Dobatte ar' dori, precum se vede, cá se revina éra si imperati'a aristocratica si imparechiarea in Principate, pentruca, se nu li se taia tóta speranti'a de a absorbi cumva si Principatele, pentruca se reintregésca si cu ele lumea magiara.

Ne pare reu, ca nu respira Debatte unu aeru mai amicabileu catra unu statu vecinu, care 'si incércá noroculu a 'si asecura viitoriulu prin unele reforme si prin unirea facuta, candu pentru Ungari'a acea Debatte se lupta tocma pentru parodi'a egalitatii, tocma pentru uniunea si pentru resturnatur'a de statu dela 1848, atunci candu o condemnesa pe cea din Romani'a. —

Eara fratii nostri de preste Carpati se nu se jóce cu sórtea viitoriului natiunii, cá cu unu popicu, ci se si unésca tóta intieleginti'a spre a lati in Europ'a tarea credintia, ca in favórea culturai si a civilitatei ei Romanimea e unu factoru in Orientu, de care fara daun'a sustarii pacii generali ea nu se póte lipsi. Altufeliu se voru imbiea alti cá factori, si inca chiaru aceia, cari ve punu mereu cursele, cá se nu poteti deveni la positiunea aceea ce vi o a menitu Europ'a.

— „Gen. Cor.“ din Vien'a cu datu 16 scrie acum din Bucuresci, ca tóta rescóla n'a avutu neci o insemnatate, ca poporulu a fostu peste totu fara de arme si militi'a fara de esemplu brutala si ca intre raniti si maltractati se aflara multi austriaci si intre ei s'ar' aflá si unu dragomanu c. r. „Kr. Z.“ adauge la acést'a, cumca maltractarea de susu a suditiloru austriaci va casiná regimulu nostru a luá in modu oficialu actu despre revolta. —

Lui „Kol. Közlöny“, diurnalu magiaru din Clusiu, se scrie din Ploesci cu datu 17 Aug. cumca toti vendiatorii de tutuu totu straini din tóta Moldo-Romani'a din prentielegere se dusera la Bucuresci lasandu tóte boltele inchise si in 15 la 10 óre a si proruptu revolutiunea unde depradandu cas'a municipalitatii s'a dusu poporulu furiatu deadreptulu la cas'a lui Cusa strigandu „diosu cu Cusa“; inse militi'a cu tunurile a imprasoiatu poporulu dupa o lupta sangerósa. Dar' in Ploesci e liniste.

Nr. 71 — 1865.

1—3

CONCURSU.

Pentru postulu de docente in scól'a gr. cat. din Tensiu, cu care sunt impreunate ornatórele emolumente:

1. 240 fl. v. a. din fondulu fostiloru granitari.
2. Cortelu liberu si gradina.

Dela concurenti se recere:

1. Atestatu de botesu ca e de religione gr. cat.
2. Atestatu despre absolvarea studioru.
3. Atestatu déca cumva au mai fostu undeva docente.
4. Atestatu despre portarea morale si politica.

Pedagogii s'au preparandi voru avé preferintia. —

Doritorii de a ocupa acestu postu voru avé a'si tramite suplicele s'ale francate, si bine instruite pana in 25 Septembrie st. n. a. c. la oficiulu Archidiaconale in Aiudu.

Aiudu 21 Augustu 1865.

Oficiulu Archidiaconale gr. cat.

Unu locu de pasiune

pentru oi de 240 jugere, in Buzeulu micu (Kis-Bodza) se da in arenda pe estu anu, incependu dela 1-a Septembrie a. c.

Informatiune mai de aprópe de

Georgiu Teutsch,
oratoru in Presmeru g.

2—3

Preturile bucatelor in plati'a Brasiovlui.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Augustu 25 n. 1865.

Gráu ouratu galeta 5 . 22 cr., de midilocu 4 fl. 71 cr., amestecatu 3 fl. 93 cr. —

Secara 3 fl. 15 cr., Papsioiu (cacurusu) 3 fl. 42 cr., Ordiu 3 fl. 9 cr., Ovesu 1 fl. 66 cr., Cartofi 1 fl. 14 cr.

Redactoru respindietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.